

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาหลักการสำคัญของหลักธรรมในพระพุทธศาสนาแบบบูรณาการเพื่อนำมาใช้ในการกระบวนการพัฒนาชุมชน 2) เพื่อเสริมสร้างชุมชนท้องถิ่นให้เกิดการพัฒนาความรู้ ทักษะการแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาแบบบูรณาการจากงานการวิจัยเพื่อท้องถิ่น 3) เพื่อพัฒนาระบบและกลไกการหนุนเสริมการทำงานของพื้นที่ในการค้นหารูปแบบการแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาแบบบูรณาการ 4) เพื่อสังเคราะห์ความรู้รูปแบบการแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาแบบบูรณาการ พื้นที่ทำวิจัย 4 โครงการย่อย ภายใต้ชุดโครงการ ได้แก่ 1) การใช้หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างคุณภาพการรักษาสภาพด้วยวิธีการตอกเส้นของชุมชนวัดป่าสุขสมบูรณ์ ตำบลสองชั้น อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ 2) บทบาทพระสงฆ์และชุมชนในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่แห้งแล้ง กรณีศึกษาชุมชนสายยาว ตำบลลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 3) การปรับใช้หลักพุทธธรรมในการฟื้นฟูและอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชนเพื่อความมั่นคงทางด้านอาหารของชุมชน ตำบลชุมแสง อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ และ 4) การปรับใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดปัญหาน้ำล้นภาคครัวเรือนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน กรณีศึกษาบ้านโคกหนองหิน บ้านโคก บ้านบุ ตำบลบุกระสัง อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ขั้นเตรียมการ 1) ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร 2) ประชุมทำความเข้าใจสัญญา ทบทวนเป้าหมาย วัตถุประสงค์และกระบวนการในการดำเนินงานพร้อมทั้งบทบาทหน้าที่และวางแผนการทำงานร่วมกัน ระยะที่ 2 ขั้นปฏิบัติการหนุนเสริมการดำเนินงานของโครงการวิจัยย่อย 1) อบรมเรื่องการแตกกรอบใจทวิวิจัย และฝึกพัฒนาทักษะนักวิจัยเพื่อท้องถิ่น 2) ประชุมแลกเปลี่ยนระหว่างโครงการ และติดตามสนับสนุนโครงการย่อยในพื้นที่ 4 โครงการ 3) ฝึกอบรมการเก็บข้อมูลและทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล 4) จัดประชุมปฏิบัติการเขียนรายงานความก้าวหน้า 5) เวทีนำเสนอรายงานและพิจารณารายงานความก้าวหน้า และระยะที่ 3 ขั้นสรุปผล/บทเรียน 1) ประชุมสรุปบทเรียนและสังเคราะห์ความรู้โครงการวิจัยย่อยภายใต้ชุดโครงการ 2) อบรมการเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์โครงการย่อย 4 โครงการ 3) ติดตามประเมินงานโครงการในพื้นที่ 4 โครงการ 4) จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ชุดโครงการและเผยแพร่ต่อชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลการถอดบทเรียนจากกิจกรรม การประชุม อบรมสัมมนา การสังเกต แบบบันทึกข้อมูล การบันทึกเสียง บันทึกภาพ และบันทึกวิดีโอ โดยวิธีการพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า

1. หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่นำมาใช้ในการกระบวนการพัฒนาชุมชน ทั้ง 4 โครงการ ได้แก่ 1) อปริหานิยธรรม 7 และ 2) หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
2. เสริมสร้างชุมชนท้องถิ่นและสังเคราะห์รูปแบบให้เกิดการพัฒนาความรู้ ทักษะการแก้ไขปัญหาด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนา นักวิจัยชุมชนรวมทั้งคณาจารย์มีการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็น หาทางออกร่วมกันถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละชุมชนและช่วยกันวิเคราะห์หาหลักธรรมที่เหมาะสมในแต่ละปัญหาของพื้นที่มาเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจหรือเป็นตัวกำกับในการปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อที่จะลดปัญหาต่างๆที่เผชิญอยู่ให้ลดน้อยลงทั้งหมดไปในที่สุด ทั้ง 4 โครงการนักวิจัยได้นำความรู้ที่ได้มาปฏิบัติตามขั้นตอนวิธีการที่ได้เรียนรู้มาจาก

งานวิจัย ปฏิบัติจนเกิดความเคยชินหรือมีทักษะในการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จะเห็นได้ว่าจากการที่ 4 โครงการนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาใช้แล้วก่อให้เกิดผลดีต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน ส่งผลให้สังคมมีแต่ความสงบสุข ไม่วุ่นวาย ทุกคนเคารพสิทธิ ให้ความเอื้อเฟื้อ ดูแลรักษา สภาพแวดล้อม เป็นสังคม ชุมชนที่น่าอยู่สืบไป

3. หลักธรรมที่ 4 โครงการนำมาใช้แก้ปัญหา ได้แก่ 1) โภคอาทิยะ 5 2) ศีล 5 3) สังคหวัตถุ 4 และ 4) พรหมวิหาร 4

4. พัฒนาระบบและกลไกการหนุนเสริมการทำงานของพื้นที่ในการค้นหารูปแบบ การแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาแบบบูรณาการ การดำเนินการ เริ่มต้นเพียงต้องการให้องค์กรอันหมายถึงวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์และคณาจารย์ได้มีผลงานวิจัยในการ ประกันคุณภาพการศึกษาให้ผ่านเกณฑ์ ระยะพัฒนาที่วิจัยและการติดตามงานยอมรับว่าคณะผู้วิจัย ขาดประสบการณ์ในการทำงานวิจัยแบบชุดโครงการเป็นอย่างมากแม้ว่าจะได้รับการพัฒนาเพิ่ม ความรู้จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

5. เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนทั้ง 4 โครงการย่อยไปในทางที่ดีขึ้น ด้านความรู้ ความตระหนัก ทักษะในการปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่คนในชุมชนนำมาปรับใช้ในการ แก้ปัญหา

คำสำคัญ : หลักธรรมในพระพุทธศาสนา ชุมชนท้องถิ่น